

suave, redolens aut visū pulchrū, crediderunt in illo esse diuinitatis effectum, crediderunt diabolo, dicenti. Nequaquā ita erit, vt deus dixit, Si comederitis, morte moriemini. sed erit quod dico ego, si comederitis eritis sicut dii. Contra cibum illum, qui cibus fuit mortis, distante ratione, nancq; iustitiæ dari oportebat cibum aliū, qui esset cibus vitæ, & simili ordine, vt scilicet inesse illi mens crederet, quod oculus non videret, crederet esse cibum & potū veraciter communicandæ diuinitatis, esse effectiuum carnem & sanguinem Christi, quod sentire non possunt sensus carnis & sanguinis. Per hanc fidem sibi deus ab homine satisfactum esse iudicat, dū non minus sibi credit, quā diabolo crediderat.

Spiritum sanctum primum in remissionem peccatorum, deinde in diuisiones gratiarum, super nos effundi.

CAPVT XIII.

Datum spiritus sancti, primum in remissionem peccatorum nos omnes credentes accipere, vel accepisse per mortem, vel sanguinem eius, quis nescit? Idcirco qua de resurrexit à mortuis, cum esset sero, die illa stans in medio discipulorū, insufflauit, & dixit eis. Accipite spiritum sanctum, statimq; subiunxit. Quorū remiseritis peccata, remittuntur eis. Porro secundum eiuſdem spiritus sancti datum in diuisiones gratiarum, quarum Apostolus meminit, scribens ad Corinthios. Alij per spiritum datur sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ, &c. die quinquagesimo acceperunt, & eiusmodi dona sunt, de quibus scriptum est. Ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Quorum potiora sunt hæc, quod ipse posuit quosdam quidem apostolos, alios autem prophetas, alios verò euangelistas, alios pastores & doctores. Istæ sunt consolationes paraclæti, propter quas abire volens, dicebat illis. Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia impleuit cor vestrum, sed ego veritatem dico vobis. Expedite vobis, vt ego vadam. Si enim non abiero, paraclæti non veniet ad vos. Si autem abiero, mittam eum ad vos. Quod dicit, si abiero, rectè quidem intelligitur, ac si dicat. Si in cælum ascendero, si meam corporalem præsentiam vobis abstuero. Veruntamen quia non de ascensu eius tristari, imò gaudium magno gaudere habebant, sicut Lucas meminit dicens. Etsi ipsi adorantes, reuersi sunt in Hierusalem cum gaudio magno. De passione verò tristes fuerunt. Nam quia hæc locutus sum vobis, ait, tristitia impleuit cor vestrū. Nihilominus rectè intelligitur illud abire de passione vel morte sua dixisse. Nam & euangelista ita vult dicere. Ante diem festum paschæ sciens Iesus, quia venit hora eius, vt transeat de hoc mundo ad patrem. Non enim tunc primum ex hoc mundo transiit, imò iam tunc quando mortuus resurgens, cū hominibus conuersari, laboreq; mundanos pati desijt.

Hæc sacramenta neque diabolum, neque impios homines cognouisse.

CAPVT XIII.

Hæc tria fieri oportebat, & propter hæc mors eius gētib; erat necessaria, quia istæ sunt benedictiones quibus in isto semine, quod est Christus, erant benedicendæ omnes gentes. Hoc ille draco magnus nesciebat, qui filiū vel masculū illum per mortem deuorare se posse sperabat. Nesciebat, inquam, ille, nesciebant hi, quibus vel qualibus sapientia dixit. Hæc cogitauerunt, & errauerunt, excæcauit eos malitia ipsorum, & nescierunt sacramenta dei. Et Apostolus ait. Si enim cognouissent, subauditur, sapientiæ, quæ ex deo est, quam & loquimur inter perfectos, nunquam dominū gloriæ crucifixissent. Omnino verum est, quia si cognouisset leuiathan, siue cetus magnus qui in mari est, hamū sub carne latuisse ferrū, nunquam carnem ipsam momordisset, quia tegebatur ferrū. Sciebat quidem ipsum esse Christum filiū dei, & ob salutem venisse generis humani, sed nesciebat secretum à seculis absconditū sapientiæ dei consiliū, quod de morte vnus renasci deberet vita omnium. Suum ipse sciebat con filiū, sed seculis omnibus sic erat absconditū, adeoq; inopinabile mentibus hominum, vt ipsi Apostoli, cū secrete loqueretur ad eos de his, nihil horū intelligerent, sicut sacra pleriq; locis euangeliā perhibent, quia videlicet necdum erat tempus illis hæc intelligendi, priusquam glorificaretur ipse gloria resurrectionis.

Draconem septies per impios homines contra Christum insurrexisse, & septimo comprehensum fuisse.

CAPVT XV.

Quis porro intelligit quis intimo affectu sentit, qualis fuerit in mente habitus filij huius masculi, ex quo læpedita mulier eum peperit, toties hiantē illo dracone, vt eum posset deuorare, id est, hominibus impijs carnem eius occidentibus, nomen eius delere? Nam si ritè numeres, septies ex patulo hiauit, septem rictus immanes aperuit, & in cæteris frustratis, se primo tandem rictu carnem comprehendit, sed malo suo, quia (sicut iam dictum est) ferrum in carne permoleſtum sentit. Primus nanque draconis huius hiatus fuit, vbi secundum Mattheum mox nati pueri animam (sicut iam superius dictum est) funestus Herodes quaſiuit, & pro-

& propter eum infantes occidit. Secundus fuit, vbi secundum Lucam, cum venisset Nazareth, vbi erat nutritus, & doceret in synagoga, surrexerunt & eiecerunt illum extra ciuitatem, & duxerunt vsque ad supercilium montis, supra quem ciuitas illorum erat ædificata, vt precipitarent eum. Ipse autem transiens per medium illorum ibat. Tertius fuit, vbi, secundum Iohannem, fugit à facie Iudæorum irridentium, cum diceret. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam æternam. Nam reuera hæc dicendo, fugit & abscondit se ab illis secundum titulum tricesimertij psalmi, qui inscribitur sic. Psalmus David cum commutauit vultum suum, coram Abimelech, & dimisit eum, & abiit, & timpanizabat ad ostia portæ ciuitatis, & defluebant saliuæ in barbam, & ferebatur in manibus suis. Abimelech ipse est, qui supra dicitur Achis. Interpretatur autem Abimelech, patris mei regnum. Achis verò, quomodo est, significat ergo Iudæos, quos rectè Christus prius appellauerat patris sui regnum, quod signat Abimelech, Nunc autem Achis, ex quo dixerunt, quomodo esse potest? In quo coram istis commutauit vultum suum? In eo videlicet, quod veteris sacrificij ritum conuertit in nouum. In eo quoq; saliuæ defluerūt illi in Barbam, quod cum diceret, Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius, &c. infantilia videbatur eis verba proferre. Infantū est enim saliuam emittere. Tunc quoq; timpanizabat ad portā ciuitatis, quando inuitis & audire nolentibus mysterium prædicabat suæ passionis, futurū esse sciens, quod creando aperirent aliqui. Ferebatur etiam in manibus suis, videlicet cum tenens in manibus suis panem & vinum. Accipite, inquit, & comedite, hoc est corpus meū. Hic est sanguis meus noui testamenti &c. Atramen secundum Hebraicam veritatem nunc legimus, & collabebatur in manibus eorum. Quarta fuit persecutio, quando miserunt principes & pharisæi ministros, vt apprehenderent eum, qui reuersi cum diceretur eis. Quare non adduxistis eum? responderūt. Nunquam sic locutus est homo, sicut hic homo loquitur. At illi in intentione persistentes adduxerunt mulierem in adulterio deprehensam, tentantes, vt possent accusare eum. Quinta persecutio fuit, vbi cum dixisset. Amen amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum, tu Iohan. 8. Ierunt lapides vt iaceret in eum. Sexta, vbi cum dixisset. Ego & pater vnus sumus, iustulerūt Iohan. 10. lapides vt lapidarent eum. Septima, quæ vltima, vbi collegerunt aduersus eum concilium, nec destiterunt donec crucifigerent eum.

Quare dictum sit, iustitiam qui simul contristaretur, vt non fuit.

CAPVT XVI.

Quis, inquam, in tam diutina colluctatione mortis, spiritum eius mitem, & humilē intelligit? Beatus (inquit Psalmista) qui intelligit super egenū & pauperē, quem iuxta psalmi Psal. 108. alterius versiculum, persequabatur in Iuda, persequabatur in Iudaico populo draco ille, hominem inopem & mendicum, & compunctum corde mortificare. Nos penē indociles, aut nimis tardi ad discendū ab ipso dicente. Discedite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Super eum pauperem, super eum mitem, & humilem, pro nobis dolentem, pro nobis vulneratum, longè minus intelligimus, quā oportet intelligere. Ecce, inquit propheta, quomodo moritur iustus, Esaia. 57. & nemo percipit corde. Ipse quoq; in psalmo dicit. Et iustini, qui simul contristaretur, & non fuit. Sed nunquid vel beata Maria, cum staret iuxta crucem eius, videns quomodo moreretur, non percipit corde, & non simul contristata est, imò multum percipit corde, multum contristata est, & sicut prædixerat Simeon, Gladius pertransiuit animam eius. Discipulus quoq; dilectus, non sine perceptione cordis, non sine tristitia vidit quando moreretur. Cæteri quoque discipuli, quamuis relicto eo omnes fugerint, non nihil fuere simul contristati, imò tristitia eorum impleuit. Ergo non secundum rationis iudicium, sed secundum doloris vim, qui interdum rationem non admittit, dictum est, & nemo percipit corde, & qui contristaretur nō fuit. Et competenter sic dictum esse animaduertis, vbi ad tantam insultantium arque irridentium multitudinem qui condoluerunt, præ paucitate nullius fuere quantitas ad numerū. Verim, quia alibi dicit. Circumspexi, & non erat auxiliator. quæsiui, & non fuit qui adiuuaret, & saluauit mihi brachium meum, & indignatio mea ipsa auxiliata est mihi, & non est conquestio simillis, sed demonstratio verissimæ rei, quia nullus omnino etiam si voluisset, quis potuit eum adiuuare, siue auxiliari in prælio, siue congressu eiusmodi, vbi veniebat princeps mundi, peccator antiquus, & præpositus mortis. Nec enim quisquam, qui de illo dicere posset, & in me non haber quicquam. Non erat præter eum quisquam, in quo cum innocentiæ humanæ esset, etiam diuinæ brachium & indignatio, id est, zelus vel fortitudo naturæ.

In Christo duas voluntates, diuinam & humanam fuisse, quarum altera mortem voluerit, altera expauerit.

CAP. XVII.

Quid ergo, nunquid auxiliatorem circumspicendo, ita vel tali intentione quærebat, vt non moreretur, qui ad hoc ipsum venerat, vt moreretur? Vtq; sicut erat deus & homo, sic & duas voluntates, alterā diuinitatis, alterā humanitatis habebat, sub ipso passionis articulo.

M iij Humanitas

Humanitas quippe gustū mortis naturaliter pauebat & refugiebat, & naturali corporis amore anima tenebatur, & in carne manere volebat. Porro diuinitas rationabili iudicio aliud intendebat, scilicet quod ad salutem generis humani necessarium erat, & eius nature voluntatem suam volentati humanitas præfererebat, dum in oratione sua præmissio, mi pater, si possibile est, transeat à me calix iste, continuò subiunxit. Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Siue ita, Veruntamen non mea voluntas, sed tua fiat. Itaque quidem secundum diuinitatis rationem circumspiciebat. quærens auxiliantem, sed secundum naturalem sensum carnis volebat hoc ipsum, & quod sancti homines mallent, dicentes cum Apostolo, Eo quod nolumus expoliari, sed superuestiri, & absorberetur id quod mortale est à vita. Nunquid verò solummodo circumspexit, & circumspiciens adiuuantem quæsiuit, imò & voce magna clamauit. Eli, Eli, lama sabachthani, Hoc est, Deus meus, deus meus, vt quid dereliquisti me? Hoc nimirum ita rectè intelligitur, ac si diceret. O habitans in me omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, cur te intus continens, cur me moriente siles paulò ante, vbi uenerunt qui me comprehenderent, vnam breuiter emisisti vocem, dicendo. Quem quæritis, ego sum, fatimq; abierūt retrorsum, & ceciderunt in terram. Nuper quoque multitudinem ingentem radiando ex istis oculis, qui nunc in morte caligant terruisti, & quod infinitus facere non potuisset exerceris, cum vno flagello factò de reficulis, de templo eiecisti, memorando illis hoc propheticum. Domus mea deus orationis vocabitur, vos autem fecistis illam speluncam latronum. Vt quid tam potens, tam fortis diuinitas verbi, me tuam carnem dereliquisti, intus te continens tanquam gladius, qui de vagina sua nolit egredi.

Quare dictum sit, apud ipsum est sapientia & fortitudo.

CAPVT XVIIII.

Hic iam opportunè occurrit, quia scriptū est. Apud ipsum est sapientia & fortitudo. Item, apud ipsum est fortitudo & sapientia. Dicamus ergo & illud, quia ipse est agnus, ipse est leo, & omnia tempus habent, sic & horum, scilicet agni & leonis significata, sua debuerunt habere tempora. Tempus fuit, quo vt sapiens patietiam teneret agni, tempus fuit, vt fortis emitteret rugitum leonis, dum se intus adhuc fortitudo contineret, non fuit omnino derelictus, nam sapientia quasi derelictum consolata est. Quid enim circa se ageretur, nõ ignorabat, propterea non solum discipulos suos reprimebat percutientes & dicentes, Domine, ecce gladij duo hic, vna rumetiam occurrebat aduerarijs, & dimittebat se comprehendi. Neque designatur dominus angelorum ab angelo confortari in agonia factus, & sudando guttas emittens sanguinis in terram decurrentis, & pernitebat faciem suam à colaphizantibus velari, nec reiecit calamum sibi ab illudentibus, quasi pro sceptro in manu datum, neque chlamydem coccineam sibi circumdaram, neque coronam spineam suo capiti impostam, neque Romanos milites auctabatur sibi genue flectentes, & cum sellito risu se regem Iudæorum salutantes siue adorantes. Cum ista namque hæc ludicra crudelia, vertenda sibi esse sciebat in seria, iocunda, atque dulcia.

Quare Christus gladium in vaginam recondi iusserit.

CAP. XIX.

Non possumus fastidium legentium vitantes, horum cæterorumq; omnium & ipsius crucis, quam proposita sibi salute (vt ait Apostolus) sustinuit consulatione contenta, præsentis loco compingere, sicut à sanctis patribus expositæ sunt rationes ad comprobandum, quòd in omnibus his magna sit laus sapientie, quæ apud ipsum est. Vnum est, quod licet iam loco alio breuiter commemoratum sit, hic præterire non libet, quam rationem habeat, quòd Petro extimenti gladium suum, & percutienti, Conuertere (ait) gladium tuum in locum suum, siue quòd dicentibus. Domine, ecce gladij duo hic, Satis est, inquit, & iuxta alium euangelistam. Sinite vsque huc. Multū enim ad nostri tenorem propositi pertinet scire vel dicere, quem sensum habeat, quòd tali in tempore, tanta in re, duos solummodo gladios demonstrantibus, satis est inquit. Denique hoc non idem est, ac si diceret. Hi duo gladij sufficienter nobis, vramur illis, repugnat valde, quòd vnum ex illis eductum, in vaginam recondi iussit, & sinite vsq; huc, dixit. Profectò hæc duo dicta, Conuertere gladium tuum in locum suum, & sinite vsq; huc, secundū intentionem dicentis, æquipollentia esse sentimus. Et proinde nunc sufficere arbitramur, si causæ reddantur, cur vel quid respiciens, dignedicere debuerit, satis est, & quid intendens aut volens, dixerit. Sinite vsq; huc. Quid ergo erat, duos gladios ad defensionē sui demonstrantibus dicere, satis est, nisi ac si diceret, antequam ego venirem, qui promissus fuerā, gladio opus erat ad defendendam gentē, de qua sola me nasci oportebat, ne gente illa deleta, sicut diabolus volebat, nõ fieret salus quæ nunc ex Iudæis est, quia verbum promissionis impletū est. Satis est, satis laborauerūt, & gladij vsi sunt materialibus, qui ante vos exierunt. Sinite iam, id est, conuertere gladij in vaginā, vsq; huc, subauditur, gladius huiusmodi necessarius erat, vt militaret regno dei, donec veniret, iam quæ venit, iam quia verbū dei intra vos est, gladij cōmutandi sunt. Ex hoc iā ciuibus

ciuibus vel militibus regni dei, gladius sit verbum dei, quia de huiusmodi gladio dicebam vobis nunc, qui non habet, vendat tunicam suam & emat gladium, id est, exuat se impedimentis & facultatibus seculi, vt vacare possit ad verbum dei discendum siue docendum.

Quid dictum sit, Egredimini & videte filie Sion, regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua, in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis eius.

CAPVT. XX.

Quid multis morere Egredimini dicit spiritus sanctus, Egredimini & videte filie Sion regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis eius. Videte hunc regem sapientie, regem fortem, & experimento discite, quàm vera sit sententia, quam supra memorauimus de illo, quomodo apud ipsum est sapientia & fortitudo. Conamur sapientiam prædicare in eo patiente & moriente, & deinde de fortitudine aliquid dicere, sed sermo deficit, res autem diligentius contemplanti animo magis ac magis supercrefcit & effulgescit. Videte hunc regem coronatum, videte in manu eius sceptrū, videte vestem purpuream, videte salutantes, videte Romanos adorantes. Nolite hoc solum videre in corona eius, quòd spinea sit, videte in spinis illis illum, cuius preparatorie spine sunt, corona gloriæ & honoris, sicut Psalmista cecinit. Minuisti eum paulò minus ab angelis, gloria & honore coronasti eum. Videte non solum calamum pro sceptro datum, sed videre rem veram, cuius illud est prælagium, scilicet summum cœli & terræ imperium, quia cum calamo illo, propter calamum illum die ipsa data est illi omnis potestas in cœlo & in terra. Videte non solum purpuram illam manufactam irrisorie circumpositam, sed in purpura illa meditari purpuream ecclesiam sanguine illius emundatam, sanguinem suum pro illo suluram. Et in illis Romanæ potestatis militibus cum risu genua flectentibus, cum risu vel ioco adorantibus. Videte quid portendatur, & illius tacentis cogitatus sonet in cordis vestri auribus, velut si dicat. Vt uo ego, quia mihi incuruabitur Romani imperij genu, & consitebitur lingua hebraica, lingua græca, lingua latina, me regem esse Iudæorum, imò & regem regum, & dominum dominantium, nec erit irritum, quamuis cum ironia, quamuis cum hostili irrisione scriperitis, Iesus Na zarenus rex Iudæorum, id est, Saluator sanctus, rex omnium deo consentientium. Talem videntes regem Salomonem, scitote illum fuisse diem desponsationis illius, & diem lætitiæ cordis eius. Desponsationis quidem eius, quia sibi ecclesiam per suum sanguinē desponsauit. Desponsationis multum differentis à desponsationibus carnis, siue huius seculi, quomodo illæ à voluptate inclipiunt, & in dolore desinunt. Ista autem desponsatio incepta à dolore, vt diceret, Deus meus deus meus, vt quid dereliquisti me, & perficitur in æterna voluptate, & lætitiæ cordis eius, quia post dolorem inundantem dixit, Consummatum est.

Quid sanguineus sudor portenderit.

CAP. XXI.

Quid porro videbitis in agone eius, in sudore eius, qui eo prolixius orate, factus est sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram? Quid in tanto miraculo videbitis? Non enim tantum miraculi, quòd de vulneribus eius sanguis effluxit, quia solum est, naturale est, vulnerata carne sanguinem fluere. Hoc insolitum est, supra naturam est, supra naturam est, integra carne, sana cute, sanguinem pro sudore de toto corpore in terram decurrere. Miraculum rei magis ardentos facere vos debet, vt videatis, quid nam sit. Quid ergo est, nisi vehemens Iudæicæ perfidie accusatio, nisi terribilis damnatio populi parricidæ? Accessistis (inquit Apostolus) ad mediatorē Hebræis, Iesum, & sanguinis asperionem melius loquentem quàm Abel. Quid fecistis? ait dominus ad Cain. Vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra. Nunc igitur maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua, vagus & profugus eris super terram. Quod illi Cain pro illo Abel dixit, non diceret idem deus Iudæis pro filio suo, videns eius sanguinem agonizantis, & in agonia prolixè orantis? sanguinem melius clamantem, melius loquentem, quàm Abel? sicut Apostolus dicit. Verè igitur tantum miraculum sudoris non orisolum fuit, quia contra infelices & impios homicidas Iudæos in prælagium iudicii terribilis & vindictæ horribilis in terram decurrit.

Quare dictum sit, cornua in manibus eius, ibi abscondita est fortitudo eius.

CAPVT XXII.

In omnibus his solum sapientia, quæ apud ipsum est, manifestè gessit officium, latente, & non tamen otiosa, & se continente intus fortitudine, quæ similiter apud ipsum est, sicut prædictum fuerat in Abacuc. Cornua in manibus eius, ibi abscondita est fortitudo eius. Cornua quæ erant in manibus eius, brachia crucis intelligimus, quibus confixerant manus eius. Quomodo ibi erat abscondita fortitudo eius? videlicet vbi nulla putabatur esse fortitudo eius. Deniq;

Denique hominis fortitudo maximè pollet in brachijs, & in manibus eius, ac ille confixus in cruce pendebat manibus. Videbatur ergo, quòd nulla esset fortitudo eius, sed nonnulla erat, imò magna erat, iamq; abscondite operabatur. Iam draconis cum deorare se putantis, dentes inuisibiles inuisibiliter confringebatur, & gutturis eius baratarum, quasi hamo ferens strangulabatur. Operationis huiuscemodi signa quædam visibilia statim clauerit, & nos deus auribus nostris audiuius. Nam illo emittente spiritum, ecce velum templi scissum est in duas partes à summo vsque deorsum, & terra mota est, & petra scissæ sunt, & monumenta aperta sunt, & multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt, & exeuntes de monumentis, non quidem ante, sed post resurrectionem eius venerunt in ciuitatem sanctam, & apparuerunt multis. Verba deficiunt, cum de fortitudine verbi loqui cupimus. De fortitudine verbi, quod erat & est illo spiritu siue anima, quam moriens emisit Christus Iesus. Cur autem verba deficiunt, nisi quia non sentimus, nò sentire meremur, quàm validum, quomodo validum sit illud verbum. Imò & si aliqui sanctorum, verbi illius in præcordijs suis sensere attractum, quibus verbis enarrare poterunt. Hoc igitur nunc tantum dictum sit, quia tunc pro re verbum validum, verbum deus infremuit in spiritu vel anima egrediente de corpore Iesu, & infernus intremuit veniente spiritu illo Iesu, veniente cum verbo sibi vnito anima Iesu, cuius videlicet verbi fortitudinem sustinere non potest, nisi qui eius habet amorem. Nam hinc est, quod Psalmista dicit, Sicut cæra fluxit à facie ignis, sic pereant peccatores à facie dei.

Quare dictum sit, Catulus leonis Iuda, ad prædam filii mi ascendisti. CAP. XXIII.

Genes. 49 **F**Uicit super hac re sermonem nostrum, sermonem inualidum, propheticum patriarchæ Iacob præconium. Catulus leonis Iuda, inquit, ad prædam filii mi ascendisti, requiescens accubisti vt leo, & quasi læna. Quis suscitabit eum? Iuda, quod interpretatur confessio. Christus Iesus est confessionis nostræ princeps, ortus de tribu Iuda. Iste est catulus leonis, id est, filius dei fortissimi. Agnus fuerat eatenus, & sicut ovis ad occisionem ductus, sed vbi consummatus est, quicquid secundum similitudinem agni aut ouis eum pati oportebat, statim infremuit idem catulus leonis. Nam ad prædam filii mi ascendisti, ad prædandum infernū inualuisti. Primum expolium, quod iste deprecator mortis inferno abstulit, latro ille fuit, qui cum ad ipsas iam ap propinquaret fauces inferni, vna breui confessione retentus ab illo audiuit. Amen dico tibi, hoc die mecum eris in paradiso, quantam protinus ad prædam sic incipiendo ascendit. Quis præter illum potuisset educere de inferno tot electorum millia, iuxta illud Zachariæ propheta. Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu, in quo non est aqua. Considerabilis prædo reddens vitæ, quos abstulit morti, reddens cælo, quos eripuit inferno, hoc nò in incerto sciens futurum, Ego, inquit, si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. Cum dicit omnia, subintelligimus electa, siue omnium potestatem in cælo & in terra. Nam propter passionem mortis, gloria & honore coronatus, propter patibulum crucis, iudex viuorum & mortuorum est constitutus, & omnia subiecta sunt sub pedibus eius. Et qui adhuc rebellant inimici eius, sine dubio sententiam actū, quod iam potestate sint sub pedibus eius. Vnde Apostolus, cum posuisset hoc psalmi testimonium, futurum ait, de quo loquimur. Nunc autem necdum videmus omnia subiecta ei.

Quid dictum sit, requiescens accubisti vt leo, & quasi læna. Et quàm necessarium fuerit, vt mortuus non careret sepultura. CAP. XXIII.

Genes. 49 **R**equiescens (inquit) accubisti vt leo, & quasi læna. Consummato negotio, mox (vt dicto consummatum est) spiritum emisisti, requieuisisti à laboribus tuis, requieuisisti cum præda, quam cepisti ex inferis. Latronem quoque pie confessum habens tecum in delicijs paradisi, ibi iam spiritu requiescente, caro quoque in sepulchro requieuit. Num parua, aut paruipendenda est pars requierionis, requies sepulchri, ista requies corporis sepulchri? Non vtique parua sed magna, multumque omni humano generi proficua. Oportebat namque per triduanam defuncti hominis sepulchrum placari diuinitatis trinitatem, eatenus humano generi infernam, & per sepulchrum vnus iusti, corporum quoque resurrectionem nobis omnibus comparari. Causam istam ritè perpendenti, valde placere debet consilium verbi domini, verbi quod taliter in lege præcurrit per os Moysi. Quando (inquit) peccauerit homo, quod morte plectendum est, & ad iudicium morti, appensus fuerit in patibulo, nò permanebit cadaver eius in ligno, sed eadem die sepelietur, quia maledictus à deo est, qui pendet in ligno, & nequaquam contaminabis terram tuam, quam dominus deus tuus dederit tibi in possessionem. Quænam est intentio legis, imò spiritus sancti, tale per legem decretum decerneret, nisi vt dum ex legis præcepto sepelietur omnes, quicunque fuissent in patibulo appensi, quantumcumque rei, quantumuis morte digni, consequenter istum quoque, cuius sepultura mundo erat necessaria, non liceret insepultum relinqui. Alioquin cur de lapidatis, siue alia quacunque vt propter scelera sua peremptis omnino

omnino taceret, & solis in patibulo appensis sepulchra beneficia decerneret. Simul considera, quàm sapienter hanc ipsam ne impij viderent, intentionem abscondit, dicendo, Quia maledictus à deo est, qui pendet in ligno, & nequaquam contaminabis terram tuam, quam dominus deus tuus dederit tibi in possessionem. Quid enim? Nunquid terra, quam hic intelligunt impij magis insepulto quàm sepulto, & in ventre suum recepto corpore aliquo potest contaminari? Ergo Ioseph iusto dictum existima. Sepelies eum, quod & fecit, & nequaquam contaminabis terram tuam, scilicet carnem Christi, carnem deiferam, in possessionem resurrectionis, & vitæ tibi datam. Non contaminabis (inquam) id est, non relinques insepultam, ne contaminetur, aut indignè habeatur aliquo accessu indignatum eiusmodi qualibet in sepultura corpora solent attrahi. Et illi quidem insipientes, & maligni nescientes sacramenta dei, se peliri illum, quod morientibus etiam sanctis optabile erat, æquanimiter tulerunt, contenti se esse illum, quasi maledictum, lege dicente, quia maledictus à deo est, qui pendet in ligno, sed iustificatur sapientia à filijs suis, quia bene consultata lex sapientiæ satis fecit, quod nò propter peccatum, sed propter culpam quemquam sub maledicto constituit. Non enim hic solam peccatum in causam posuit, culpam præmisit. Præmissio namque quando peccauerit homo, quod morte plectendum est, tunc demum subiunxit, & ad iudicium morti, appensus fuerit in patibulo. Sed & illud non leuiter attendendum, quod taliter dixit. Quia maledictus à deo est, qui pendet in ligno, quamuis Apostolus Græcis scribens, & pro necessitate temporis translationem septuaginta interpretum, quæ apud illos iam dudum accepta fuerat, sequens dixerit, Maledictus omnis, qui pendet in ligno.

Quare dictum sit, maledictus à deo, qui pendet in ligno.

CAP. XXV.

Satis liquet, quia translationis vtriusque nonnulla distantia est, sed quanta ex tribus literis d' uersitatibus consici potest. Nam in Græco omnis additur, quod in Hebraico non habetur, & contra in Hebraico habemus à deo, & substantiuum verbum est, quæ in Græco non habetur. Itaque quid de maledicto senserint impij, volentes in illo destruere laudem, quam ex ore in sanctum & lactantium audierant prædicatam versiculo psalmi centesimi decimiseptimi. O Sanna, benedictus qui venit in nomine domini. Nos quidem scimus, quia sic senserunt, quomodo sentire vulerunt, quos excæcavit malitia eorum, sed nihilominus in laudem suscipiamus quod dictum est. Quia maledictus à deo est, qui pendet in ligno, vt sit sensus. Omnis quidem qui peccauit, quod morte plectendum est, & ad iudicium morti, pendet in ligno, maledictus est, subauditur à peccato suo. Hic autem vnus iustus, qui ad iudicium quidem morti fuit, & in ligno pendit, sed quod morte plectendum esset, non peccauit, imò nullum vnquam peccatum fecit, non à peccato suo maledictus, sed à deo satis est afflictus tanquam maledictus, id est, tanquam peccator, & non quidem verè peccator, sed verè peccata portans omnium. Quia (inquit) Eliaas) posuit in eo iniquitates omnium nostrum. Ad summum hoc dixerim, non facile in sanctis scripturis posse reperiri, quòd signanter quisquam maledictus à deo esse dicatur, præter hunc locum vbi sic dictum est, maledictus à deo, qui pendet in ligno. Quòd si illud obijcit quis, quod ad Cain deus idem dicat. Nunc igitur maledictus eris super terram, siue ad ipsum serpentem. Quia fecisti hoc, maledictus eris inter omnia animantia & bestias terræ. Sciendum, quia nusquam additum est à me, cautèq; discernendum, quòd aliud sit maledicere, atque aliud maledictum demonstrare. Solum namque peccatum maledictio est, quod vtique à deo non est, igitur qui maledictus à deo est, iuxta hunc sensum vnus est, in quem (vt iam dictum est) posuit deus omnium nostrum iniquitates, quæ veraciter sunt maledictiones, commutatione facta, commutatione gratiosa, vt nostras portans vel suscipiens super se maledictiones, suam benedictionem daret, quod verè à deo est.

Quid dictum sit, mulier cum parit, tristitiam habet, & quod Christus in sepulchro sabbatizauerit. CAP. XXVI.

Interea deoratus esse putabatur filius malculus, & super hoc tristitiam habebat sæpedita mulier, quæ illum pepererat, & contristabatur penè inconsolabiliter in paucis illis, qui adhuc in carne viuiebant, quicquid illius beatæ mulieris pars magna, quamuis pauci numero existebant. Quapropter ipse prædixerat illis tristitiam ipsorum bono sine consummandam, secundum similitudinem hanc. Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora eius. Cum autem pepererit puerum, iam non meminit præsulæ propter gaudium, quia natus est homo in mundum. Nam ad quid hoc dixerit, confestim exposuit. Et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis, iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Deoratus (inquam) esse putabatur, & illis tristitiam habentibus, homicidæ illi membra vtique draconis sæpediti gaudebant, & fortassis sicut alibi de eiusmodi scriptum est. Gaudentes

Gaudentes munera mittebant inuicem, quoniam iste prophetarum maximus cruciavit eos, nam grauis erat illis etiam ad videndum. nunc autem mortuus & sepultus sic iacebat, ut etiam lapide signato, lapide valde magno super eum posito, puteus sepulchri eius esset clausus & obstructus ne resurgeret, ne vel illic anima introire ad corpus, aut etiam si reuixisset, posset inde proripere corpus, adhibitis etiam custodibus propter discipulos eius. At ille habitans in coelis, irridebat eos, & subannabat eos, sed interim sabbatizabat, id est, requiescebat per leo, & quasi leena, securus de praeda sua, quia mortuos eripuerat, & mortem captiuam tenebat. Ve leo (inquit) & quasi leena, nimirum, quia deus & homo in vna eademque persona, secundum diuinam naturam leo, de quo & alibi scriptum est. Leo rugiet, quis non timebit dominus deus locutus est, quis non prophetabit? Porro, secundum naturam humanam paulo ante ouis, dum duceretur ad immolandum, nunc autem ex quo dixit. Consummatum est, iam leena erat, leena fera quae catulos suos, id est, omnes electos, quos aeternae vitae suo sanguine pepererat, in cubili suo, componebat, in paradiso suo lactabat anima fortis & libera, statim post sabbatum ad carnem suam reditura, eamque catulis suis reportatura, cuius de visione nimirum catulis illis copiosior manare habebat, & nunc manat vitalis lactis alimonia. Pulchrum erat interim, illud sabbatum in illud respiciens, de quo in creatura mundi scriptum fuerat. Et requieuit deus die septimo ab omni opere suo quod patrarat. Qui tunc sex diebus creaturam mundi perfecit, & septimo requieuit. Ipse est qui prima sabbati, quam dominicam diem dicimus ciuitatem ingressus, & sexto die tandem mortuus ob regenerandam creaturam humanam, septima die in sepulchro secundum carnem requiescebat, in paradiso requiescente anima.

Exurge gloria mea, exurge psalterium & cithara, de Christi resurrectione dictum esse.

CAP. XXVII.

Venit hora, de qua dixerat ipse quodam loco Iudaeis. Venit hora, ut clarificetur filius hominis. Venit (inquā) illa hora cum praeconio verbi ex ore patris ita perforantis in David. Exurge gloria mea, exurge psalterium & cithara. Quod erat illud Psalterium, vel quae cithara? Vnum idemque corpus in sepulchro quiescens erat psalterium, erat cithara. Erat cithara quam distentis charitatis fidibus personantem, dulcesque predicationis sonos modulantem Iudaei confregerant. At illa fractura citharae illi causa fiebat augmenti, causa successus optimi, ut rugeret psalterium deca chordum, id est, psalterium dulcisonum, nunquam frangendum, semper confessionis in populis, & psalmi in gentibus vocem daturum, cuius chordas manus nulla vterius rumpere posset, cuius ligni compages deinceps nulla vis frangere praualeret. Iuxta quod ait Apostolus. Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Haec est gloria dei patris, quia videlicet in hoc opere suo, per magnam gloriatur abundantiam charitatis. Exurge igitur (inquit) o gloria mea, exurge psalterium & cithara. Hanc patris vocem, hanc verbi intentionem nunquid non audiebat, nunquid non sentiebat anima illa, sic eidem verbo velut sponsa sponso interminabili osculo coniuncta, irremissibili complexu connexa? Planē audiebat, plenarie sentiebat. Quippe quae verbi eiusdem omnia plusquam matronali iure nouerat, omnia capiebat. Respondebat itaque cum gaudio. Exurgam diluculo. Quid eiusmodi responsione iucundius? Quid ita respondentis corde paratius? Non ergo causa nos lateat, cur principium eiusdem psalmi taliter in persona eius intonuerat Paratum cor meum deus, paratum cor meum. O cor quam delectabiliter paratum, quam libenter arrectum ad suscipiendum diuinitatis imperium, dulce imperium dicētis, exurge. Denique hoc est paratum habere cor, ita respondere, exurgam diluculo. Nunquid verō ad hoc solū erat, vel fuerat paratum eius cor? Nimirum & ad obediendum, ut moreretur fuerat paratum cor. Omnino fuerat paratum cor, corpus suum dare percipientibus, & genas suas vellentibus, faciem suam non auertere ab increpantibus & conspuentibus, & omnia sustinere usque ad mortem, mortem autem crucis. Ego autem (inquit) non contradico, retrorsum non abij. Decebat itaque esse paratum cor illud ad respondendum, exurgam diluculo, quod fuerat paratum ad obediendum patri suo non parcenti ei propter nos. Non ergo (inquam) causa nos lateat, cur ita intonuerat psalmi principium paratum cor meum, & cur non contentus semel dixisse, dixerit & semel & iterum. Paratum cor meum deus, paratum cor meum.

Vir obediens loquitur victorias, de Christo dictum esse.

CAP. XXVIII.

Icitur vir iste, nunquid est ille de quo Sapientia dicit. Vir obediens loquitur victorias? Denique & si sunt vel fuerunt viri multi obedientiae filij, iste vnus vir, vnus & singularis cui non fuit, nec est, nec erit alius similis, aut obediens in re simili vel pari. Hic solus in eo vir obediens est, quod nullum omnino habens peccatum, humiliavit seipsum per voluntatem patris propter peccata aliorum, & usque ad mortem se humiliavit, mortem autem crucis. Proinde decet eum iam obediētem virum loqui victorias, & ecce loquitur eas locutione ineffabili, locutione sempiterna.

sempiterna. Cuiusmodi est locutio illa, profecto valde clara, valde sonora, quia ipsa est demonstratio plagarum suarum, quas in ipsa suscepit obedientia. Quinq; plagae eius quali quinq; lingue sunt: plagarum suarum cicatrices idcirco in corpore suo retinuit & reuerauit, ut victorias suas semper loquatur illis quasi linguis. Cui loquitur? Reuera primum deo patri, deinde angelis & hominibus, sanctis omnibus, electis omnibus. Videt pater deus, & pulchris victoriarum testimonijs delectatur. Vident angeli, & ad laudem & gloriam excitantur. Vident homines redempti, & gratiarum actiones irremissibiliter extenduntur.

Quinq; vulnera Christi esse signacula iustitiae.

CAP. XXIX.

Dicimus cum Apostolo, & dicentis Apostoli sensum intelligimus, quia pater Abraham accepit, & posteris suis tradidit signum circumcisionis, signaculum iustitiae fidei. Crediderat enim, ut fidelis, deo dicenti: In semine tuo benedicentur omnes gentes, cum non haberet filium, iamque filius ipse, & vxor eius anus & sterilis. Magnae rei testimonium, magnum illa circumcilio erat fidei signaculum, & magnae iustitiae palmam ipsi, & posteris eius declamabat ante deum, suae promissionis commonefaciens eum, ne vnquam offensus vndeliber subterfugeret dare semen, in quo benedicentur omnes gentes, dum signaculum illius promissioni communitarium videret, fidelemque ac veracem ipsum esse diceret. Ecce autem plura hic signacula, signacula iustitiae ac fidei, scilicet plagae quinq;, quas pro conditione salutis humanae, iste vir obediens suscepit, vir iustus & fidelis. Pro conditione (inquam) salutis humanae, quia profecto talem conditionem propositam sibi propheta non nesciebat ipse. Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longaeuum, & voluntas domini in manu eius dirigetur, pro eo quod laborauit anima eius, videbit & sarurabitur. In scientia sua iustificabit ipse iustus lenos meos multos, & iniquitates eorum ipse portabit. Nonne igitur nobis posteris eius iure palmam iustificationis & salutis suae saluationis iusta diuinitas concedit, cum videat non vnum tantum signaculum, aut signaculi iustitiae vulnus, ut fuit vulnus circumcisionis, sed quinque vulnera iusti, vapulantis quicquid quinq; sensibus suis nostra caro deliquit. Nam signacula haec iustitiae vel fidei nos in baptismo lauauerit suscepimus, quae ipse poenalter suscepit, & sicut cum vni us signaculi, id est, circumcisionis testimonio expectabatur, ad redimendos homines venturus, ita nunc a nobis cum quinq; plagarum, id est, crucis frontibus nostris impressae signaculo, expectatur, ad iudicandum viuos & mortuos rediturus.

DVODECIMI LIBRI FINIS.

Ruperti Abbatis Tuitiensis de Victoria Verbi Dei Liber Decimustertius.

Quomodo raptus sit filius mulieris ad deum & thronum eius.

CAPVT I.

Ecce quomodo illusus est draco iste, qui per tot annos, per tot generationes stetit ante mulierem, quae erat paritura, ut cum peperisset, filium eius deuoreret. Illusus est, quia quomodo paritura erat, mulier peperit, & raptus est filius eius ad deum & ad thronum eius. Quomodo raptus est? Quis eum rapuit? Raptus est solutus doloribus inferni, iuxta quod impossibile erat teneri illum ab eo. Rapuit eum deus, suscitans eum deus, dei verbum rapuit eum ad patrem deum. Vnde rapuit? De claustris inferni, de sub grandi lapide sepulchri. Subtus lapidem misit deus manum suam, intrulit deus verbum suum & rapuit corpus illud, corpus rediuuum, tam facile de claufo, quam facile potuisset rapere de non claufo vel patente sepulchro. Ostulti & caeci, qui dicebant se cognoscere deum, & posuerunt lapidem contra deum. Si enim cognouissent dominum deum, nunquam vnquam lapidem nutui dei resisterent, se sperassent. Est (ait) pater meus, qui glorificat me, quem dicitis, quia deus noster est, & non cognouistis eum. Sed redeamus ad rem.

Quid sit raptum esse ad deum & ad thronum eius, & quid sit illud: Paulus apostolus non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum.

CAPVT II.

N

Raptus

Raptus est (inquit) ad deū & ad thronum eius. Duo dicta sunt & dici debuerūt, quia & ad deum raptus est, & ad thronum eius raptus est. Nam & resurrexit, & in cœli ascendit. Resurgendo ad deum raptus est. Ascendendo in cœli ad thronum eius raptus est. Denique resurgendo factus est carne, ut erat diuinitate immortalis atq; impassibilis, & confirmata est eidem carni habitus in ipsa plenitudo diuinitatis tali firmamento, ut meminēt Apostoli, quia resurgens ex mortuis, iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Proinde iam non solum secundu[m] uerbi diuinitatem, uerumetiam secundum semetipsam assumpta humanitas prædicatur deus, sicut ex eodem quoq; Apostolo comprobatur, ita scribente Laodicen[s]ibus, Paulus Apostolus, nō ab hominibus, neq; per hominem, sed per Iesum Christum. Quid enim, si non per hominem, sed per Iesum Christum; nonne consequitur, quod Iesum Christum, quo tempore uocauit eum uel fecit apostolum, dicat copisse iam non esse hominem, sed esse deum? Non tamen aiunt patres orthodoxi hæc dicendo, hominis demit naturam, sed confitetur superabundantem humanam naturam diuinam gloriam. Nam ex quo resurrexit Iesus Christus, uerè quidem est, ut erat homo natura, sed deus est gloria. Porro quod astantibus discipulis, assumptus ab eis ascendit in cœlum, & sederat dextris dei, quid est, nisi raptum esse filium ad thronum dei?

Rapto illo ad deum, & ad thronū eius, nondum penitus impletam esse promissionem, in semine tuo benedicentur omnes gentes. CAP. III.

Igitur iuxta fidelem atq; humilem confitentis & penitentis David orationem, iustificatus es deus in omnibus sermionibus tuis, & uincis cum iudicaris, quia sicut iurasti illi, ueritatem fecisti, & non frustratus es eum, quoniam raptum est semē eius ad te, & ad thronum tuū. Porro quod iurasti ad Abraham, nondum usq; ad consummationē perfeceras, promissionis nāq; imō re promissionis ad illum sermo hic erat. Per memetipsum iurauit, quia fecisti rē hanc, & non peperisti filio tuo unigenito propter me, benedicam tibi, & multiplicabo semē tuum, sicut stellas cœli, & uelut arenam, quæ est in litore maris. Possidebit semen tuum portas inimicorum suorum, & benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ, quia obedisti uoci meæ. Equidē cuncta hæc præter unum adimpleta erant. Iesu Christo semine Abraham suscepto in cœli ad dei thronū, quia reuera in sanctis patriarchis ac prophetis multiplicatum fuerat semen Abraham, sicut stellas cœli. Nā ipsi sunt stellæ, quas idem gæternus sol Christus eleuatus in cœlum secum tulit, & possidebat illud semen portas inimicorum suorum, scilicet malignorum spirituum, quem ad modū dicitur: Et fuit mortuus, & ecce sum uiuus, & habeo clauēs mortis & inferni. Verumtamen pars magna restabat, pars nobis optabilis & necessaria, quæ nobis gentibus tali enunciatione semel & iterum reposita est: Et benedicentur in semine tuo omnes gentes. Ad hanc partem perficiendam, Apostoli duodecim electi fuerant, atq; reseruati, ipso dicente: Si ergo me queritis, finite hos abire. Ut adimpleret sermo (inquit Euangelista) quem dixit: quia quos dedisti mihi, nō perdidit eis eis quenq;. Vbi nā hoc dixerat: In ipsa cœna, paulo ante ipsam horam, qua cum cōprehenderetur, relicto eo, discipuli omnes fugerunt. Quos dedisti mihi (ait) custodiui, & nemo ex his periit, nisi filius perditionis: statimque subiunxit: Ut scriptura impleatur. Quod quamuis ita recte possit intelligi, idcirco uel ille vnus periit, ut scriptura impleatur, quæ non tacuit de perditione eius. aramen secundum præsentem intentionem magis placet sic intelligi, ac si dixerit, Icirco istos custodiui, neque quiquam periit ex eis, & iunt omnes incolumes, non solum secundum animam, uerumetiam secundum corpus, ut sint per quos scriptura impleatur, per quorum ministeriū benedictio cunctis gentibus in semine Abraham promissa impendatur. Quibus ex sacramētis & ueris de sumptis eiusdem benedictionis opus peragendum esset, & nunc usq; peragatur, iam superius dictum est. Nunc restat dicere, quā inuito & reluctante dracone sãpedicto, in hac quoq; operis uel propoliti sui parte uicerit uerbi incarnati omnipotens diuinitas, diuina omnipotentia, deos gentium in spiritu sancto eiciens, qui omnes erant & sunt dæmonia.

Quomodo mulier in solitudinem fugerit. CAP. IIII.

Et mulier fugit in solitudinem, ubi habet locum paratum a deo, ut ipsi pascat illam diebus mille ducentis sexaginta. Et factum est prælium magnum in cœlo, Michael & omnes angeli eius præliabantur cum dracone, & draco pugnat & angeli eius, &c. Mulier postq; filius eius masculus raptus est ad deum & ad thronum eius, fugit in solitudinem, id est, postquam Christus ascendit in cœlum, mater eius, id est, pars illa gentis eius, ex qua ipse est secundum carnem, scilicet apostolica, siue apostolica perfectio[n]is ecclesia, de Iudæis collecta, cuncta, sicut apostolice testatur actus, reliquit seculi negotia, ita ut nihil suum quicquam esse diceret, sed erant illis omnia communia. Hoc namq; est fugere in solitudinem, omnem præter victum & uestitum relinquere carnis curam uel seculi sollicitudinem. Qui eiusmodi erant & sunt, opus habebant uel habent pascendi de communi elemosyna diebus mille ducentis sexaginta, euangelij causa, siue ipsius domini exemplo, qui tot diebus euangelium prædicans cum discipulis suis, uixit de euangelio. Tali initio cœpium

cœpium est prælium hoc, de quo dicitur: Factum est prælium magnum in cœlo. Apostoli namq; & quorū erant apostolice participes gratiæ, pleni gratia & fortitudine, & spiritu iustitiæ, contra draconem quasi in cœlo superbiētem, magnum sumplere prælium, euntes in mundum uniuersum, & omni creaturæ prædicantes euangelium. Hoc nimirum erat, fieri prælium in cœlo, id est, in illis, qui ad hoc præordinati uel prædestinati fuerant, ut cœlum uel sedes fierent deo creatori suo. Nam cum in illis uel super illos regnaret draco diabolus, diuini ab illis honores exigens itaq; deus, cum ab illis in templis uel simulachris coleretur, stultus putabat se esse in cœlo, similemque esse altissimo. Et hoc agebatur, ut ipse depulsi ab aris, protractus ex delubris, primumq; de hominum mentibus errore deceptis locum daret deo, sicut olim factum est, quando propter superbiam de superiori atq; inuisibili proiectus est cœlo.

Quomodo Michael & angeli eius pugnaverunt contra draconem.

CAPVT V.

Cuiusmodi prælium illud fuit, quales, uel quomodo acies contra inuicem feterunt, qualibus armis dimicauerunt, attendamus grande magni huius prælij miraculum: Michael (inquit) & angeli eius præliabantur cum dracone, & draco pugnat & angeli eius. Quibus armis instructi præliabantur isti? pugnant illi? Nimirum isti, scilicet, Michael & angeli eius, armis uirtutum celestium: illi autem legibus regum, decretis imperatorum, furore gentium, & uis manibus carnificum. Talibus instrumentis draco pugnat & angeli eius. Isti autem, Michael & angeli eius, ut sunt administratori spiritus, administrabant euangelij prædicatoribus omnimodam operationem uirtutum, ut in nomine Christi dæmonia eicerent, serpentes tollerent, super ægros manus imponerent & bene haberent, mortuos quoq; suscitarent, cætera quoq; signa facerent, quæ cunq; necessaria uel idonea uiderentur ad Sermonis confirmationem. His itaq; præliantibus draco pugnant & angeli eius, non ualuerunt, neque locus inuentus est eorum amplius in cœlo. Nullum quippe ex eis retinere potuerunt, qui ad uitam præordinati fuerant. Quamuis corpora illorum occiderent peruersi ab illis reges & pontifices, reges impij, pontifices mortuorum mortui, quamuis pro dæmonij, ne dicam suis dijs æmulantes, pœnis innumerabilibus corpora disperderent, animas Christi lædere non potuerunt, draconem uel & angelos eius iuuare, quin de isto quoq; cœlo uicti ruerent, id est, cultum quasi diuinæ religionis amitterent. Inde est uox illa, uox laudis magna, quam audiuius in cœlo, id est, in ecclesia. Nunc facta est salus, & Apoc. 12. uirtus, & regnum dei nostri, & potestas Christi eius, quia proiectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum dei nostri die ac nocte. Et ipsi uicerunt illum propter sanguinem agni, & propter uerbum testimonij sui, & non dilexerunt animas suas usq; ad mortem.

Quomodo draco proiectus in terram, miserit aquam de ore suo.

CAPVT VI.

Et postquam uidit draco, quod proiectus est in terram, persecutus est mulierem quæ peperit masculum. Ac deinceps: Et misit serpens ex ore suo post mulierem aquam tanquam flumen, ut eam faceret trahi à flumine. Quando, uel quomodo uidit draco proiectum se esse in terram? Nimirum quando Romani Imperatores, relicto ueteris idolatriæ cultu profano, regno dei nostri & potestate Christi eius se subdiderunt, cæteriq; reges terrarum & principes cum subditis sibi populis Christiani effecti sunt, tunc uidit draco, tunc sensit diabolus, proiectum se esse in terram, id est, non habere se uires ad defendendam sibi uanam affectatæ diuinitatis gloriam. Mutauit ergo persecutionis modum, & aliter persequi cœpit, q̄ eatenus persecutus fuerat mulierem, quæ peperit filium masculum, id est, ecclesiam, quæ iuxta promissiones sãpedictas de carne sua protulit & hominem Christum. quamuis enim quodam respectu altera sit ecclesia Genitrix uisus Israelitica ante Christi aduentum, & altera de gentibus post Christi aduentum, uia tamen & uicia est secundum fidem eandem ecclesia præcedentium atq; subsequantium Iudæorum atq; gentium. Quomodo persecutus est eam? Misit aquam de ore suo tanquam flumen, ut eam faceret trahi à flumine. Hoc idem est, ac si manifestius dicat, quia dogmata adinuenit hæretica, per quorum tergiversationes corrumpereur fides ecclesiastica. Ita esse, ut dicitur, non dubitat, quisquis ecclesiasticas aut nouit aut legit historias. Arrius hæreticus haereticissimus, quid nisi os serpens extitit, quo tempore ad fidem Christi confugerat filius Helenæ Constantinus. Per illos os suum misit serpens aquam tanquam flumen, id est, pessime hæreticos dogmata, tanquam sermonem uiuum & efficacem, & de uiuo scripturarum fonte profluentem. Non ille primus aut solus tali modo serpens, sed omnium per quos serpens ille abundantiam iniquitatis suæ profudit, terribissimus atq; nocentissimus extitit.

Quomodo aqua eiusmodi primum occultè irrepens, deinde per incrementa uires capiens, per quatuor partes orbis sese extendit. CAP. VII.

N ij

Hoc ma

Hoc malum huius tam peruersi dogmatis monstrum, primum concitatus est, deinde per incrementa vires capiens, per quatuor partes orbis, orientem, occidentem, septentrionem, atque meridiem sese extendit, Asiam, Europam, atque Africam penè repleuit, & contra fidem cotholicam gladijs quoque regum & imperatorum sese armaruit, multumque sanguinem piorum bestialiter effudit. Hoc scriptura innuere videtur, dum in ista causa diaboli patrem mendacij primò serpentem, deinde vt eatenus fecerat, appellat draconem. Sic enim ait: Et misit serpens ex ore suo post mulierem aquam tanquam flumen, & deinde aperuit (inquit) terra os suum, & absorbit flumen, & iratus est draco in mulierem. Primò namque hæretica perbèdia, vt hæc Ariana, dogmatizans minorem patre filium, minorem esse filio spiritum sanctum, clanculò apud Alexandriam suborta, per discipulos vel complices Arrii, lubricis flexibus & sophisticis anfractibus sese commouit, deinde in publico ad auditum populi prolato capite sibilauit, & resistere nequitia illius Alexandro præfule, ad vicinas ciuitates, ciuitatumque præfules aquam doctrinæ nequam de ore suo profudit. Non verò flumen, sed tanquam flumè, id est, eloquentiam quidem siue loquacitatem copiosè redundantem habens, sed fontem veritatis nesciens, scripturarum vocibus abutens. Ac per hoc simplicibus, fluminis, id est, sanæ doctrinæ, quandam similitudinem demonstrando. Tandem (vt iam dictum est) mendacij pater diabolus regum atque reginarum, imperatorum atque imperatricum fauorem adeptus, inlanere cepit linguis, inde principum roboratus gladijs, atque ita suam aquam quam velut serpens de ore suo misit tanquam draco, id est, maior factus fortius commouit, vt mulierem faceret trahi à flumine, id est, vt ecclesiam compelleret sibi consentire.

Quomodo adiunxit terra mulierem, & absorberit flumen.

CAPVT VIII.

Sed adiunxit terra mulierem, & aperuit terra os suum, & absorbit flumen quod misit draco de ore suo. Hoc (vt dicitur) ita factum est. Tunc enim illud famosissimum in Nicea conciliij seruator principis Constantini excitauit, publicis alinis atque multis & curatibus episcopus, & qui cum eis erant, ad synodum venire præcipiens. Concilium illud quod catholicam roborauit fidem, rectè terram intelligas quæ adiunxit mulierem, quia videlicet de omni terra conueniunt, & quodammodo omnis terra suam mutauit locum, mittendo de cunctis partibus suis per sonas idoneas in locum constitutum. De cunctis ecclesijs qua totam Europam, Lybiam quærepleuerant, & Asiam, simul erant ministrorum dei congesta cacumina, vnaque orationis domus tanquam à deo delata intrinsecus ferebat omnes in idem, Syrios simul & Cilicos, Phœnicos & Arabes atque Palestinos, Aegyptios & Thebeos, Libies, necnon & qui ex Mesopotamia oriuntur, Persa quoque venit, nec Scythia defuit, Pontus & Asia, Phrygia & Pamphilia viros probatissimos præbuerunt. Aderant Thraces & Macedones, & vt breuiter dicam, ex omni natione quæ sub cœlo est, collecti aderant viri religiosi, episcoporum multitudo erat trecenti decem & octo, sequentibus eos presbyteris ac diaconibus, & accolytis, quorum numerus non poterat comprehendere. Quid ergo nisi terra (vt iam dictum est) os suum aperuit, & flumen draconis absorbit, quando tot viri de omni terra conuocati, sapientia, sermone, alijsque virtutibus ornati, ore confono in defensione veritatis aperto, impium dogma destruxerunt, concorditerque vniuersi fidem & gloriam, quæ hætenus in ecclesia permanet, dictauerunt, & subscriptionibus roborauerunt.

Septimum caput draconis plagam gladij occisum in mortem.

CAPVT IX.

Igitur de sex capitibus draconis illud constat, quia iam dudum in cunctis illis victus est, & deus iustus in sermonibus suis, victor que in iudicijs palmam veritatis obtinuit, quia sicut promisit, sicut iurauit, semen David in æternum manet: sicut promisit, sicut iurauit, in semine Abraham benedicentur omnes gentes, & ille neque per paganos, neque per hæreticos siue ludæos benedictionem omnium gentium prohibere potuit aut potest. Sed quis diaboli pertinaciam, quis ardentis eius inuidiæ sufficiat mirari vesaniam? Et iratus est (inquit scriptura) draco in mulierem, & adiecit facere prælium cum reliquis de semine eius, qui custodiunt mandata dei, & habent testimonium Iesu. Et stetit super arenam maris, ait idem qui superiora viderat. Et vidi de mari bestiam ascendentem, habentem capita septem, & cornua decem, & super cornua eius decem diademata, & super capita eius nomina blasphemie. Et bestia quam vidi similis erat pardo, & pedes eius sicut ursi, & os eius sicut os leonis. Et dedit illi draco virtutem suam, & potestatem magnam. Et vnum de capitibus suis quasi occisum in mortem, & plaga mortis eius sanata est. Bestia hæc septem capitum, ipse draco est, cuius de sex capitibus contra verbum dei belando superatis, hætenus sermo habitus est. Septimum caput hic mira locutionis grauitate designatur, cum dicitur: Et vnum de capitibus suis quasi occisum in mortem, & plaga mortis eius sanata est, & admirata est vniuersa terra post bestiam.

Quomodo

Quomodo plaga mortis eius sanata sit. CAP. X.

Caput istud sine dubio Antichristus erit, in quo excandescet illa draconis ira nouissima, de qua dictum est: Et iratus est draco in mulierem, & adiecit facere prælium cum reliquis de semine eius. Quid porro est, quòd caput istud quasi occisum in morte dicitur: & sanata est plaga mortis eius? Itemque postmodum scriptura dicit, quia habet plagam gladij & vixit. Vbi nam accepit plagam gladij, & quomodo sanata est plaga eius, aut vixit? Nimirum cum alia possint conuenienter dici, deficientibus tamen certis sacre scripturæ testimonijs, magnus iste sensus placet, quia dudum in cœlo damnationis æternæ sententiam accepit. Et hæc est in ea parte isto plaga gladij & mortis. Ille namque homo peccati, filius perditionis, non simpliciter homo, verumetiam diabolus erit, & aduentus eius operatio satanæ, operatio erit erroris. Diabolus, inquam, siue Satanas, qui aduersatur & extollitur supra omne quod dicitur deus, aut quod colitur, ita vt in templo dei sedeat, ostendens se tanquam sit deus. Quando iste propter superbiam de cœlo cecidit, proculdubio plagam gladij, plagam mortis accepit. Sicut apud Ezechielem dicitur in eum sub nomine Assur iue Pharaonis. Ecce deductus es cum lignis voluptatis ad terram vltimam, in medio incircumcisorum dormies, cum his qui interfecti sunt gladio. Quo modo autem sanata est plaga mortis eius? Quomodo & plagam habet tanti gladij & vixit. Falso nimirum sanata est plaga eius, & falso vixit, Plaga eius curatio, culpæ est defensio, & in plaga gladij viuere, hoc illi in ipsa poena superbire. Hoc quippe in isto dicto est admiratio & præsumptoris execratio, quòd cum percussus sit & factus sit diabolus, extollitur & ostendit se tanquam sit deus. Cum enim diabolus vult se ostendere deum, quid nisi mortuus contendit esse viuum? Exemplum miraculi huius sumere licet de quolibet imitatore eius. Cum enim quis pro culpa sua iusto iudicio de ecclesia pellitur, & tunc in superbiam elatus & defendens opera sua, iudices quoque criminatur, quòd illi iniusti, ipse autem sit iustus. Nimirum plaga eius infelicitate sanata est, & mendaciter viuunt, quia dei iudicio iniustus, suo autem iustus est.

Caput illud esse Antichristum, cui draco dederit virtutem suam, & potestatem magnam. CAPVT XI.

Verba non sufficiunt ad rem consequendam, maxime vbi audimus, quia dedit illi draco virtutem suam, & potestatem magnam. Quid enim hoc sibi vult? Quo tendit etiam in isto diabolus? Num per hoc altissimo simile se fore arbitrat? Altissimus namque antiquus dierum, vbi (sicut apud Daniele legimus) thronis positus sedet, & ecce in nubibus cœli quasi filius hominis veniebat, & vsque ad ipsum peruenerit, & in conspectu eius obtulerunt eum, & dedit ei potestatem & honorem & regnum, & Num peruersus imitator dando illi bestia siue homini peccati virtutem suam & potestatem magnam, dicit, adhuc similis ero altissimo, id est, sicut fecit deus quod suum erat in Christo, faciam & ego quod meum est in Antichristo. Ecce quis animaduertens non admittetur qualem vsque in finem siue consummationem de genere humano processerit, hinc bonum propositum dei, inde malum oppositum aduersantis diaboli. De vna eademque massa vnus exurrexit, qui deus & homo est, & alius qui diabolus & homo erit, venturus est. In isto bonitas prædicatur dei, in illo peruersitas agnoscitur diaboli. Isto namque nihil melius, illo nihil deterius. Iste enim deus super omnia benedictus, ille diabolus infra omnia maledictus. In isto sibi deus complacuit, & in æternum complacbit: in illo sibi diabolus complacens, postquam eleuatus fuerit in sublime, stultus apparebit. Iste de cœlo descendit, & de humilibus ascendit sicut virgultum, & sicut radix de terra litenti. Ille de cœlo cecidit, & de cunctis superbis filijs ascendit tanquam bestia de mari.

Quid sit illud Apostoli, & nunc quid detineat scitis, vt reueletur suo tempore. Et de sacramento mulieris bestia insidentis.

CAPVT XII.

Non sua voluntate moratur diabolus, aut venire tardat Antichristus, sed contra suum vel le detinetur, cum sit in omne malum pronus ac festinus. Et nunc quid detineat scitis, ait Apostolus. Quid est illud? Videlicet quia nondum venit tempus eius? Quia tempora non in istius, siue cuiuslibet alterius, sed in sua solius potestate posuit deus. Hoc oportet subintelligere. Sequitur enim, Vt reueletur in suo tempore. Quod idem est, ac si dicat: quia superna potestas impatientem more, iamque volentem reuelari detinet, vt non reueletur nisi in suo tempore. Nam vt scias quam inuitus detineatur, quam properè vellet reuelari: iam (inquit) mysterium operatur iniquitatis, subauditur quantum potest, videlicet maxime per sequitiam Neronis, qui quamuis fuerit malignus, minus tamen in illo diabolus potuit, quam in isto poterit, in omni virtute & signis & prodigijs mendacibus, & in omni seductione iniquitatis. Et quantum differret, vel quod signum temporis eius? Tantum, ait, vt qui tenet nunc, teneat, donec de medio fiat. Cum Apostolus hæc

N iij scriberet

Antichristus quid, Apoc. 12.

Apoc. 13.

Ezech. 31.

Daniel. 7.

2. Thesal. 2.

Apoc. 12.

Arriana hæretica.

Concilium Nicenum fide roborauit.

Apoc. 12.

Antichri-
stus nō vna
persona.

Apoc. 17.

scriberet Theſſalonicenſibus, quīs tenebat, & quid tenebat? Nimirum Romanus rex ſiue Caeſar orbis imperium tenebat, non dicit de vnus persona hominis, verbi gratia, Neronis, ſed de cunctis regibus Romani imperij, qui quamuis plures numero, vnus tamen ſuit imperio. Hic ſus non ſolum ratione, verum etiam conſtat auctoritate. Nam poſt aliqua eidem Iohanni ange- lus dicit: Quare miraris? Ego dicam tibi ſacramentum mulieris & beſtia, quae portat eam, quae habet capita ſeptem & cornua decem. Septem capita, ſeptem montes ſunt, ſuper quos mulier ſedit, & reges ſeptem ſunt. Quinque ceciderunt, & vnus eſt, & alius nondum venit, & cum vene- rit, oportet eum breue tempus manere. Beſtia naſq; ſeptem capitum, & hic vbi mulier, id eſt, cu- piditas ſedit ſuper beſtiam, & illic vbi beſtia de marſcendebat, vniuerſitas eſt impiorum. Si- cut iam ſuperius ſiue haecenus in dracone ſeptem capitum longo tractatu eſt demonſtratum: ſep- tem capita ſeptem regna, per quae haec beſtia ſiue draco vim ſuam exigit contra promiſſionis verbum. Cum igitur dicit ſeptem capita, & ſeptem reges ſunt, quinque ceciderunt, vnus eſt, & alius nondum venit. Septem reges, cūctos eorundem regnorum reges intelligi oportet, ſiue pro ip- ſis ſeptem regnis ſcriptum eſt, ſeptem ſunt reges, quorum quinque ceciderunt, ait, ſcilicet Aegypti us, Iſraeliticus, Babyloicus, Perſicus, Macedonicus. Et vnus eſt, qui & ſextus, videlicet Roma- nus, & alius nondum venit, ipſe erit Antichriſtus.

Quare Apoſtolus tam obſcurē dixerit: Tantum qui tenet, teneat,
donec ē medio fiat.

CAP. XIII.

ITaque & ſapientibus ſatis dictum, tantum vt qui tenet nunc, teneat, donec de medio fiat, & inſipientibus data occaſio non eſt, quam nancilci poruiffent, ſi ita manifeſtus dixiſſet, Roma quae nunc tenet, ſiue Romanum imperium, quod nunc tenet, ſub ſe genes teneat, donec de me- dio fiat, ſiue donec diſceſſo fiat. Superbia naſque hominum Romam vrbem tenet, & eternum Romanorum imperium, ac proinde nuſquam ſerē religioſius quis impatienter au- dierit blaſphemiam in deum, quam Romani principes ſiue milites ſinem Romani imperij per Chriſti praedicari euangelium, Satis nimiumque offenderunt eos euangelij praedicatores, etiam nemini dantes vllam offenſionem, quanto magis ſi iam publice diſceſſionem illam futuram pro- dicarent: Haec pro difficultate apoſtolice locutionis breuiter dicta ſint: porro quamdiu qui tenet, nunc tenere debeat, vel quam multos poſt annos de medio fieri, vel diſceſſo venire debeat, maxime propter eandem cautelam ſcribere non debuit, fortaliſ nec ipſa reuelatum fuit, quando vel hoc fieri, vel quor poſt annos ille iniquus debeat reuelari, ſicut nec Danieli, cui dicenti ad vi- rum, qui indurus erat lineis: Vſquequo finis horum mirabilium? Itemq; Domine mi, quid erit poſt haec? non fuit reſponſum quod quaeſibat, ſed hoc audiuit: Va de Daniel, quia clauſi ſunt, ſig- natique ſermones vſq; ad tempus praefinitum. Ad diſcipulos quoq; de temporibus quaeſerentes, loquitur ſaluator ipſe: Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta, quae pater poſuit in ſua poteſtate.

Daniel. 12.

Matth. 24.

Quantam iram draco excitaturus ſit per Antichriſtum, & quod do-
minus Ieſus interfecturus ſit ipſum ſpiritu oris ſui.

CAPVT XIII.

IRam draconis, quam exercebit per illum hominem peccati, per illum filium perditionis, ira- tus in mulierem ſepedictam, & adiciens bellum facere cum reliquis de ſemine eius, fruſtra la- borat quae ſufficientibus declamare verbis. Maior enim res erit ſermone, imo & cogitatu homi- nis, praeter tim cum ipſe dominus ore proprio praedixerit. Erit enim, inquiens, tunc tribulatio ma- gna, qualis non fuit ab initio mundi vſque modo, neque fiet, & niſi breuiati fuiſſent dies illi, non fuiſſet ſalua omnis caro, ſed propter electos breuiabuntur dies illi. Proinde quoniam ſermo quo- que prolixior habitus iam ad finem tendit, & ſolicitudo deſſe non debet loquenti aut ſcribenti, ne forte nimietatem ſaſtidium generet legenti ſiue audienti, veniendum eſt ad id, in quo eſt con- ſummatio denarrati certaminis, conſummatio victoriae verbi dei. Quid eſt illud? profecto de- ſtructio illius iniqui, & iudiciaria ſedes ſiue ſeſſio filij hominis Ieſu Chriſti, quemadmodum ipſe poſt praenunciationem illius magnae tribulationis breuiter innuit: Et tunc, inquiens, videbunt filium hominis venientem in nubibus cum poteſtate magna & maiestate, cum virtute multa & gloria. Qualis ergo erit deſtructio illius iniqui? Dominus Ieſus, inquit Apoſtolus, interficiet eum ſpiritu oris ſui. quocq; modo per prophetam fuerat praedictum: Et ſpiritu labiorum ſuorum inter- ficiet impium. Et quidem multos interſeſſe legitur dominus, ſed de nulla persona nunc occur- rit memoriae ſic eſſe dictum, quod interſeſſerit ſpiritu oris ſui, ſiue ſpiritu labiorum ſuorum, praeter illum impium, illum iniquum. Num ergo propter ſingularē illum magnitudinem, nimirum quae fortitudinem ſpiritus ſanctus, qui eſt ſpiritus domini Ieſu, mittendus erit contra eum, nec ali- ter ille iniquus poterit interfici, niſi per ſemetipſum irruat ſuper eum ſpiritus domini. At iſte ſpi- ritus ſanctus, ſpiritus domini Ieſu, non ad mortificandum ſolet eniti, non niſi ad viuificandum conſueuit

conſueuit immitti. Nec enim in ipſo mors eſt, cum ipſe potius vita ſit. Aliter igitur intelligen- dum eſt hic de ſpiritu oris ſiue labiorum domini Ieſu, & hoc fiet commodius, ſi illud quoque pro- pheticum in praefens adducatur vox dicentis: Clama, & dixi, quid clamabo? Omnis caro ſoen- ſus, & omnis gloria eius quali ſos agri. Excitatum eſt ſoenus, & ſos cecidit, quia ſpiritus dei in- ſufflauit in eo. Omnis homo viuens: & quid, rogo, tibi eſt facilius quam ſufflare: quid inſirmius rogo, coram te, quam illud quod ſufflando potes deſicere? Igitur per tuimet exemplum animad- uertere promptum eſt, quam verē fortis ſit dominus Ieſus, cuius nomen verbum dei, verbum de- us, & quam verē vniuerſa vanitas erit etiam ille homo viuens, totius generis humani tyrannus maximus, tyrannus diabolicus, quia quam facile tibi eſt ſufflando diſſipare filum telarum ara- neae, tam facile, imo facilius erit & illum iniquum interficere, multis coniecturis, quae hinc ſolite fieri. Per hunc ſenſum arbitror quempiam poſſe liberari.

Interfecto Antichriſto, conſummata eſt victoria
verbi dei.

CAP. XVI.

Interfecto Antichriſto, paucis, id eſt, quadragintaquinque diebus (vt ex Danielis viſione con- ſicitur) interiectis, veniet in maiestate ſua dominus, & nouiſſima omnium inimica deſtruetur mors. Quomodo deſtruetur? Ipſe dominus (ait Apoſtolus) in iuſſu, & in voce archangeli, & in tu- ba dei deſcendet de caelo, & mortui qui in Chriſto ſunt, reſurgēt primi, deinde nos qui viuimus, qui relinquitur, ſimul rapiemur cum illis in nubibus obuiam Chriſto in aera, & ſic ſemper cum domino erimus. Illa deſtructio mortis, conſummatio erit victoriae verbi dei, conſummatio pro- poſiti dei, cū hoc dicto verbi dei triumphantis: Venite beſedicti patris mei, poſſidete parati vo- bis regnum a conſtitutione mundi. Quod dicit, a conſtitutione mundi, hoc eſt, ab eo tempore vel die, quo conſtituebatur mundus in creatione generis humani, quando creatis duobus primis: Creſcite, ait, & multiplicabimini, & replete terram, Cum enim duo tantum eſſet, dicendo illis, creſcite & multiplicabimini, illam intendebat multiplicatam, quae ſtabit a dextris, & tunc parabat illis regnum praefinitum, habens numerum quantus deberet percipere regnum dei. Na- qui ſuper numerum illū multiplicati ſunt, quique ſtabunt a ſiniſtris, non pertinent ad beſedicti- onem creatoris, neque fuiſſent nati, niſi interceſſiſſet cauſa peccati, quo peractō, multiplicati, in- quit ad mulierem, aerumnas tuas, & conceptus tuos. Erit igitur illic opportuna commemoratio conſtitutionis mundi, & beſedictionis, qua omnes ſuos electos beſedixit, dicendo: Creſcite & multiplicabimini, magna que & ineffabilis erit materia laudis, & angelis, & hominibus ſanctis in eodem dicto triumphatoris: Venite beſedicti patris mei, poſſidete regnum paratum vobis a con- ſtitutione mundi. Tunc verē in domino laudabitur omnis anima, & tunc audientes manſueti, la- tabuntur, & laetantes admirabuntur, quod illa beſedictio prima inter tot maledictionum ſpi- nas, de quibus vel contra quas praefenti opulculo tractauimus, perire aut exinanti non potuit, videntes nullum deſſe ex omnibus electis dei per curam atque providentiam eius, qui illos praef- ſcruit, atque praedefinauit, vocauit atque iuſtificauit, & magnificauit per gratiam eiusdem filij ſui, per incarnationem, paſſionem, & reſurrectionem eiusdem verbi ſui, cuius imaginis confor- mes praedefinati ſunt fieri.

Eſaie 40

Deſtructio
mortis.
1. Thel. 4.

Matth. 24.

Genel. 1.

Genel. 2.

Quid ſit quod ad beatum Iob dictum eſt: Ecce ſpes eius fruſtra-
bitur eum.

CAP. XVI.

Tunc verum apparebit dictum illud ad beatum Iob de dracone illo toties nominato: Ecce ſpes eius fruſtrabitur eum, & videntibus cunctis praecipitabitur, ſimulq; omnes impij praeci- pitabuntur cum eo, dicente triumphatore & iudice his qui erunt a ſiniſtris eius: Ite maledicti in ignem aeternum, qui paratus eſt diabolo & angelis eius. Quomodo illos praecipitabit? Ni- mirum quod de vno homine peccati filio perditionis Antichriſto Apoſtolus dixit: Dominus Ie- ſus interficiet eum ſpiritu oris ſui, hoc eſt de diabolo & angelis eius, & de cunctis impijs homini- bus, & ſi verbi ſyllabis eiſdem non dixit, vult nihilominus & oportet intelligi, quia praeci- ptabit eos ſpiritu oris ſui, id eſt, tam facile, vt tu ſufflando exiguum quid pulueris, aut ſumi in au- ram diſpergis. Nam ſicut iam ſupra dictum eſt, pro facilitate omnipotentis, qui non laborat agē- do quid, & Apoſtolus dixit, quod illum iniquum dominus Ieſus interficiet ſpiritu oris ſui, & pro- pheta dixerat, ſpiritu labiorum ſuorum interficiet impium. Quod ſi auctoritas quaeritur de eua- ſtorij impiorum damnatione, quod praecipitadi ſint eadē facilitate. Ecce & alius propheta dixit, quod iam ſupra commemoratu eſt: Omnis caro ſoenus, excitatum eſt ſoenus, & cecidit ſos, quia ſpiri- tus dei ſufflauit in eo. Et in Iob ſcriptu eſt: Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem, & ſe- minant dolores, & metunt eos, ſtante deo perſiſſe, & ſpiritu irae eius eſſe conſumptos.

Iob 40.
Behemot.

Matth. 25.

1. Theſſal. 2.

Eſaie 40.

Iob. 4.

Quid ſit ſpiritu oris domini aliquid fieri.

CAP. XVII.

EAdem quidem facilitate omnia bona quoque fecit, & facit omnipotens verbum, & ip- ſam faciet reſurrectionem mortuorum, ſed in huiusmodi dictionem ſlandi vel exuſlandi ſanctus

sanctus scripturæ spiritus proferre non consuevit. Contra superbiam solet taliter edicere, vt illic: Flauit spiritus tuus, & operuit eos mare. Quod si quis obijciat, & illud scriptum esse: Flauit spiritus eius, & fluent aque. Cito responderetur, non esse hoc dictum de spiritu ire, sed de spiritu gratiæ. Et quamuis facile sit deo peccatoris cor compungere, non tam propter facilitatem eiusmodi dictum esse: Flauit spiritus eius, quam propter insinuandam diuini ignis dulcedinem, quod cum frigidum cor aspirando tergerit, ita temperat & emollit, sicut glaciem calidus auster soluit. Præmiserat enim: Ante faciem frigoris eius quis sustinebit? Statimque subiunxit: Eniuit verbum suum, & liquefaciet ea. flauit spiritus eius, & fluent aque.

Quam facile omnia possit verbum dei, exemplis probat.

CAPVT XVIII.

Quid, tanquam de facilitate quisquam dubitet, plura loquimur? Iudicandus sufficientia dedit argumenta, quàm facile factus sit quæ dicta sunt, vieniens iudex in maiestate sua. Primum, de facilitate resurrectionis mortuorum, hoc argumentum est: Lazarus in sepulchro quadriuanus erat, & vnam tantum vocem emisit: Lazare (inquit) veni foras. Et statim prodijt qui fuerat mortuus. Quando vel quali habitu prodijt? Ligatus pedes & manus infirmitis, neque pedibus neque manibus proripere potuit. Quod si de remissione quoque peccatorum, quæ prima resurrectio est, quaritur experimentum, quàm facilis factus sit eidem verbo, filio dei, Filio hominis Iesu Christo tam in præsentem, quàm in futuro seculo. Ecce apparet in sorore eiusdem Lazari Maria Magdalene, quàm itidem adhuc mortalis, adhuc iudicandus mortuam in anima, iamque fortentem infamia de sepulchro malæ conscientiæ produxit: nullam saltem vocem emittens, quali Lazarus de monumento vocauit, imo & corpore absens illi. Nisi enim de sepulchro quæ fuerat mortua prodijisset, ante præsentiam eius illo miro modo non venisset. Et de illa vbi dixit ei: Fides tua te saluauit fecit, vade in pace. Continuo dixit Euangelista, quod daemona septem exissent de ea. Quomodo ergo pro facilitate operandæ salutis, & agendi iudicij mentionem fecimus, cum suffragio sanctæ scripturæ de verbo exufflationis, nonne & hoc rectè dixerim, quia septem illa daemona exufflando, id est, quæ facillimè de illa eiecit, cum adhuc esset iudicandus homo passibilis & mortalis. Propter eandem facilitatem de lenti peccata totius ecclesiæ, cuius illa typum gessit arbitrari licet, quia resurgens ex mortuis, & stans in medio discipulorum insufflauit, dicens continuo: Accipite spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, remittuntur eis. Neque enim non sine insufflatione spiritum sanctum dare poterat, sed opus erat omnipotentis suæ, verbum deus studiose illo quoque modo significabat, semper & vbique intendens adimplere, & verum comprobare quicquid in scripturis sanctis de ipso prædictum fuerat. Nonne & hoc in persona eius apud Elaiam prædictum fuerat: Seruus meus es tu Israel, ne obliuiscaris mei, deleui vt nubes iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua. Quomodo enim nubes aut nebula deletur, nisi facillimè trancurrente serenioris auræ flatu? Nonne igitur ociose insufflauit dando spiritum sanctum discipulis in potestatem remittendi peccata, nec inaniter discipuli vel ministri eius baptizando insufflauit, sic cut haber consuetudo ecclesiastica, sed operolum præbente illi ministerium, quatenus per hunc illorum actum quod prædixit, nunc quoque vnicuique renascenti dicat: Deleui vt nebulam iniquitates tuas, & vt nebulam peccata tua.

Quanta facilitate sinistros cum diabolo & angelis eius precipitaturus sit.

CAPVT XIX.

Porro, de precipitatione qua sinistros, id est, impios precipitabit cum diabolo & angelis eius, de quo (vt iam dictum est) ait dominus ad beatum Iob: Et videntibus cunctis precipitabitur, quod factum tam facilis ei sit, vt significat verbum insufflationis. Item, illud pro vero argumento est, quod adhuc passibilis & mortalis, continuoque passurus & mortuus, cohortem prælidis armatam, pontificumque & Pharisæorum ministros solo intuitu deiecit. Vt enim dixit eis: Ego sum, abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram. Sed fortè dicat quis, quia pauci erant. In resurrectione autem mortuorum, quando iudicabit seculum, infinite multitudines erunt. Nū ergo ita facile cunctos tunc precipitabit, quæ facile paucos illos deiecit? Huiusmodi suggestio si quæ tangit, rectè arguitur nimis vanitatis. Est autè virtus rationi simile, si dominus saltè manu iniecta, cohortè illà deiecerit, vel tale quid facièdo, quale fuit illud, quod vnus homo Samson in mādibula asini percussit ac deiecit mille viros armatos ac fortes. Nunc autem vbi deiecit eos, tantummodo dicendo: Ego sum, ratio consentit, totū mundum tantum valere contra

contra illum, quantum cohortem illam, siue hominem vnum. Quod si de diabolo quoque & angelis eius queritur, quale dederit experimentum adhuc mortalis & iudicandus, quod eos eadè qua & homines facilitate sit in infernum præcipitaturus, Ecce illa legio pro argumento facta est, quæ vnum possidens hominem, rogabat eundem dominum ne ab ipso torqueretur, neve imperaret illis, vt in abyssum irent. Eadem nimirum facilitate super cunctas legiones dæmonum, super diabolum & super angelos eius peraget iudicium, nec saltem rogare vacabit eis, ne mittantur in abyssum, siue in infernum, quia constrictos velociter præcipitabit eos omnipotens verbum.

Quid sit quod dictum est apud Esaiam: Et erit lux lunæ sicut lux solis, & lux solis septemplexiter, sicut lux septem dierum.

CAP. XX.

Quid post hæc erit, nisi sempiterna festiuitas triumphis, & nunquam habitura finem lætitia dei, lætantis in operibus suis? Qualis autem erit lætitia siue festiuitas illius triumphis? Qualis triumphator, deus verbum, deus & homo Iesus Christus in maiestate sua sedebit? qualis circa illum procerum eius, militum eius emeritorum confellus erit? quali splendore tota triumphalis eius curia splēdebit? quis nobis habitum illum nunc saltem ad modicum annunciare possit, nisi seipsum reuelans per prophetas verbum domini? Ecce quiddam de reuelationibus eius prophetis ad præsens occurrit, consonans cunctis præconijs illius æternæ beatitudinis, beatæ æternitatis, quæ succedit illi iudicio magno & terribili, perpetua semper mansura regi illo deo & homini, cunctisq; angelis & hominibus per ipsum confociatis apud Esaiam præmissis: Quia deus iudicij dominus, beati omnes qui expectant eum, post pauca sic dictum est: Et erit lux lunæ, sicut lux solis, & lux solis septemplexiter sicut lux septem dierum, in die qua alligabit dominus vulnus populi sui, & percussuram plagæ eius sanauerit. Quid, rogo, est vulnus populi domini, & quid percussura vel plaga eius, nisi vulnus mortis animæ, id est, peccati, & percussura vel plaga corporeæ mortis, qua de corpore anima recedit, & illius mortis vulnus? Et huius mortis plagam siue percussuram, tunc dominus ad perfectum sanabit, quando dicet: Venite benedicti patris mei, possidere paratum vobis regnum à constitutione mundi. Tunc erit lux lunæ sicut lux solis: Luna ecclesia, sol ipse Christus est. Nunc in præsentem seculo, non est lux lunæ sicut lux solis, id est, non est claritas ecclesiæ sicut claritas Christi, quia videlicet sol Christus, semper & indeficienter suo lumine fulget. Luna autem ecclesia non proprium, sed à sole Christo lumen habens mutuum, nunc incrementis gaudet, nunc defectum sustinet: tunc autem semper fulgebit, quia Christum in manifesta visione semper habebit, hoc erit esse lucem lunæ sicut est lux solis. Scimus enim (inquit Iohannes) quia cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est: Quanta autem erit lux solis? Nam ne parua videatur esse promissio lunæ, in eo quod dixit: Lux eius erit sicut lux solis. Sciendum est quanta futura sit lux solis, dixit ergo: Et lux solis septemplexiter sicut lux septem dierum: Qualis vel quanta est lux septem dierum? Omnia (inquit Euangelista) per ipsum facta sunt: omnia (inquit) bona valde, quæ septimo die completa sunt. Tanta tunc erit lux solis, quia tunc manifestè patebit quale sit verbum, per quod deus omnia sex diebus fecit, & in septimo die requieuit.

Finiunt hic tredecim libri, de victoria verbi dei, per reuerendum patrem, dominum Rupertum Abbatem Tuitiensem (qui sub Henrico quinto, Anno domini, M. C. xxxiij. floruit) compositi. Nunc autem impensis viduæ Arnoldi Birckmāni excusi Louanii, Anno à natali Christiano, M. D. L. I. Mense Ianuario.

Festiuitas triumphis verbi dei sempiterna.

Esaiæ 30.

Matthæi 19.

Christus sol Ecclesiæ luna.

I. Iohan. 3. Esaiæ 30.

115. 147.

Verbo dei oia facilia.

Iohan. 11.

Luce 7.

Iohan. 20.

Esaiæ 44.

Iob 40.

VI
The first part of the book is devoted to a description of the various species of plants which are found in the island of Java. The author has been very particular in his descriptions, and has given many interesting particulars concerning the habits and uses of the different plants.

The second part of the book is devoted to a description of the various species of animals which are found in the island of Java. The author has been very particular in his descriptions, and has given many interesting particulars concerning the habits and uses of the different animals.

The third part of the book is devoted to a description of the various species of minerals which are found in the island of Java. The author has been very particular in his descriptions, and has given many interesting particulars concerning the habits and uses of the different minerals.

